

KREDITNA OMČA

Što kada lađe potonu i nismo više u mogućnosti otplaćivati dugove

Problemi se događaju i nitko ne može egzaktno predvidjeti što će biti sutra. Npr. gubitkom radnog mjesta ili zbog zdravstvenih problema događa se da nismo više u mogućnosti vraćati kredit. I tada kreću problemi. Kreditna omča nas steže sve više i više. Ali rješenja postoje.

Krajem kolovoza 2022. čak 232.304 građana bilo je pod ovrhom i dužno 18,4 milijarde kuna (glavnica). Ni poduzetnici nisu bolji. Ukupan iznos neizvršenih osnova za plaćanje poslovnih subjekata u istom razdoblju iznosio je 4 milijarde kuna (glavnica). Apsolutno nemali brojevi, koji se mogu provjeriti na Fininim stranicama, a evidentirani su u Očevidniku o redosljedima osnova za plaćanje. Iako se, po statistikama, smanjuju, ovrhe i blokade i dalje predstavljaju veliki uteg građanima i poduzetnicima diljem Hrvatske.

➔ Odmah da razjasnimo što je osnova za plaćanje - *klikni*

Osnova za plaćanje (nalog za pokretanje ovrhe, op.ur) izvršava se najprije na računima (tekućem i žiro), a zatim na oročenim novčanim sredstvima tako da Financijska agencija daje nalog bankama za 'skidanje' novca s računa osobe koja duguje, odnosno dužnika i to onim redosljedom kako su pristigli u Finu (ako ih je više) tako da se 'novac skida' sa svih računa na kojima ima sredstava.

Osnove za plaćanje su:

- ovršne odluke i nagodbe domaćeg suda ili upravnog tijela koje glase na ispunjenje određene novčane obveze i koje imaju potvrdu ovršnosti
- obračun poslodavca o neisplati dospelog iznosa plaće, naknade plaće ili otpremnine
- rješenja o ovrsi
- rješenja o osiguranju
- zadužnice
- nalog Ministarstva financija za naplatu po aktiviranom državnom jamstvu
- nalog za pljenidbu u postupku prisilnog izvršenja pravomoćno izrečene novčane kazne u kaznenom i prekršajnom postupku
- svaka druga odluka mjerodavnog tijela kojom se u cijelosti ili djelomice prihvaća prijedlog za provedbu ovrhe.

A razlozi ovrha su brojni. I do ovrhe dolazi kada nismo platili svoj dug, a tek nakon nekog procesa. Mogućnost da ćemo imati problema s otplatom smanjuje se ako smo na dobar i iskren način procijenili svoje mogućnosti i nismo se prezaduzili. Međutim, čak i tada mogu se dogoditi nenadane životne situacije zbog kojih se možemo naći u poteškoćama s redovitom otplatom. Jer ovrha se može dogoditi gotovo svima, ona nije 'kraj svijeta' i taj problem je moguće riješiti. To nikome ne treba biti stigma i nikoga ne treba diskriminirati zbog nje.

Kako prevenirati problem

Već smo pisali o tome [na što treba paziti prije upuštanja u kredit](#) i [koje su najčešće pogreške pri uzimanju kredita](#), pa svakako to pročitajte. A također iz Hrvatske narodne banke (HNB) ističu da je neke situacije moguće unaprijed eliminirati. Tako postoje police osiguranja koje nas štite (osiguravatelj pod određenim uvjetima preuzima otplatu dijela kredita ili otplatu kredita u cijelosti) od određenih životnih situacija poput gubitka posla, narušenog zdravlja i slično.

Upali smo u poteškoće

- Za početak, ako je do poteškoća u otplati ipak došlo, vrlo je važno o svemu, bez odlaganja, **obavijestiti** i **drugu stranu** (banku) kako bi se što prije pristupilo iznalaženju mogućih rješenja, ističu iz HNB-a.

- Prvo treba nastojati s bankom dogovoriti **moratorij na otplatu barem glavnice**, a, ako nema drugih načina vraćanja, treba nastojati postići refinanciranje dospjelih, ali i budućih obveza uz moratorij otplate, predlaže **Nikola Kaselj** iz Centra za zaštitu potrošača Vukovarsko-srijemske županije 'Glas potrošača'.

Znači, treba imati na umu da postoje različita rješenja problema poput:

- produžavanje otplate
- moratorij kredita
- refinanciranje
- izvansudski postupak u savjetovalištu
- predstečajni postupak
- osobni stečaj

Važno je znati da je izlaz iz ovrhe jednostavan, ali je bitno da vjerovnik i dužnik komuniciraju i pronađu rješenje. A jedno od potencijalnih rješenja je i **medijacija**, tj. kontrolirani uvjeti pregovora koji se ne prekidaju.

Što se tiče **refinanciranja postojećeg dugovanja** novim kreditom koji će biti na dulji rok, treba imati na umu da on može značiti manje mjesečno opterećenje ali i veće sveukupne troškove. Ako procijenimo da nam je trenutno manje mjesečno opterećenje od najvećeg značaja i da će to značiti nastavak uredne otplate i to može biti opravdana odluka.

- Kada govorimo o potrošačima građanima, oni na raspolaganju imaju mogućnost provođenja **izvansudskog postupka u savjetovalištu**. Izvansudski postupak pred savjetovalištem potrošač može provesti ako smatra da postoji mogućnost da sa svojim vjerovnicima sklopi izvansudski sporazum kojim bi na povoljniji način regulirao postojeća dugovanja prema svojim vjerovnicima (npr. odgoda plaćanja, smanjenje duga, otpis kamate i sl.) - objasnili su nam iz Fine.

U slučaju kada potrošač, bio on građanin ili poduzetnik, dođe do problema da ne može više podmiriti svoja dugovanja, jedna od mogućnosti koja stoji na raspolaganju jest **provođenje predstečajnog postupka** te **provođenje postupka stečaja potrošača** (osobni stečaj). Tako, ako se nađemo u ozbiljnim financijskim problemima, **osobni stečaj** može biti jedan od mogućih načina rješavanja tih problema. Međutim, kako se radi o dugotrajnom i vrlo kontroliranom postupku, prije pokretanja tog postupka svakako je potrebno dobro se informirati o svim elementima i posljedicama s kojima bi se u tom postupku suočili ako se razmatra opcija da se odvažimo na takav korak i pokrenemo osobni stečaj, napomenuli su iz HNB-a.

Predstečajni postupak i stečaj potrošača

Prije nego što krenemo u objašnjavanje što je što, treba naglasiti da je važno da svi dužnici prvo priznaju problem. Jer obično kada se dogodi ovrha, dužnici okrivljavaju sve redom, banke, Finu, agencije za naplatu, državu, poslodavca... No kada se problem prizna, može se početi rješavati. I s tim ne treba čekati. A osobni stečaj je jedna od opcija ako su zadovoljeni određeni uvjeti.

Kako su nam objasnili iz Financijske agencije (FINA), **predstečajni postupak** provodi se sukladno odredbama [Stečajnog zakona](#), radi uređivanja pravnog položaja dužnika i njegovog odnosa prema vjerovnicima te radi daljnjeg održavanja njegove djelatnosti.

Predstečajni postupak može se provesti nad:

- pravnom osobom
- imovinom dužnika pojedinca.

Dužnikom pojedincem smatra se:

- fizička osoba obveznik poreza na dohodak od samostalne djelatnosti sukladno odredbama [Zakona o porezu na dohodak](#) i
- fizička osoba obveznik poreza na dobit prema odredbama [Zakona o porezu na dobit](#).

Predstečajni postupak može se otvoriti ako sud utvrdi postojanje prijeteće **nesposobnosti za plaćanje**, koja postoji ako dužnik učini vjerojatnim da svoje postojeće obveze neće moći ispuniti po dospelju.

U predstečajnom postupku **cilj je da vjerovnici prihvate plan restrukturiranja** koji je predložio dužnik, a u kojemu predlaže:

- namirenje postojećih obveza prema vjerovnicima tako da predviđa odgodu plaćanja
- otpis određenog dijela glavnice ili
- otpis kamate i slično.

Ako je plan restrukturiranja prihvaćen dužnik je u obvezi podmiriti onaj dio dugovanja i na onaj način kako je to regulirano planom restrukturiranja. Predstečajni postupak je u potpunosti transparentan te se sva sudska pismena dostavljaju objavom pismena na mrežnoj stranici [eOglasna ploča sudova](#), ako zakonom nije drukčije određeno.

Isto tako, potrošači građani imaju mogućnost provesti **postupak stečaja potrošača**. U postupku stečaja potrošača svrha postupka jest da se:

- vjerovnici namire iz imovine potrošača koja je za to podobna (ako potrošač uopće ima imovinu) te
- potrošač oslobodi od obveza koje su nakon toga preostale.

Sukladno odredbama [Zakona o stečaju potrošača](#) postoje dvije vrste stečaja potrošača:

- **jednostavni postupak stečaja potrošača** - pokreće se na inicijativu Fine, slanjem Poziva potrošaču na očitovanje je li suglasan s provedbom postupka te se provodi samo u odnosu na određeni dio vjerovnika i određene osnove za plaćanje evidentirane u Očevidniku
- **redovni postupak stečaja potrošača** - postoji od 1. siječnja 2016. godine i pokreće sam potrošač ili netko od njegovih vjerovnika te se provodi u odnosu na cjelokupnu imovinu potrošača i sva njegova dugovanja, a nakon isteka razdoblja provjere ponašanja dolazi do oslobođenja potrošača od preostalih obveza.

➔ Može li osobni stečaj, odnosno stečaj potrošača biti potencijalno rješenje problema - klikni

Kao potencijalno rješenje problema zaduženosti potrošača (građanina), svakako je potrebno ukazati na tzv. osobni stečaj. Što je to i kako se pokreće, objasnili su nam iz Fine.

Sukladno odredbama [Zakona o stečaju potrošača](#) postoje **dvije vrste stečaja potrošača**:

1. Redovni postupak stečaja potrošača – prijedlog podnosi potrošač

Ako je potrošač nesposoban za plaćanje, odnosno **najmanje 90 dana uzastopno** ne može ispuniti jednu ili više dospjelih novčanih obveza u ukupnom iznosu većem od 20.000 kuna, **može samostalno** pred nadležnim općinskim sudom **podnijeti prijedlog za provedbu postupka stečaja potrošača**.

Nakon zaključenja postupka stečaja potrošača, sud određuje razdoblje provjere ponašanja, koje ne može biti kraće od godinu dana niti duže od tri godine, a nakon isteka razdoblja provjere ponašanja, ako su ispunjeni zakonom propisani uvjeti, sud za potrošača može **donijeti rješenje kojim ga oslobađa od preostalih obveza**.

Kod redovnog postupka stečaja potrošača **uvijek dolazi do imenovanja povjerenika** te određivanja **razdoblja provjere ponašanja**, koje će u slučaju otvaranja i zaključenja postupka stečaja potrošača (kad potrošač nema imovine koju bi se moglo unovčiti) biti tri godine, a kada dolazi do otvaranja te naknadnog zaključenja postupka (nakon što je eventualno unovčena imovina potrošača) razdoblje provjere ponašanja može biti određeno u trajanju od 1

do 3 godine. U razdoblju provjere ponašanja na povjerenika prelazi pravo raspolaganja imovinskim pravima koja ulaze u **stečajnu masu** potrošača, a nakon isteka razdoblja provjere ponašanja dolazi do oslobođenja potrošača od preostalih obveza.

Redovni postupak stečaja potrošača **provodi se u odnosu na cjelokupnu imovinu** potrošača te potrošač nakon isteka razdoblja provjere ponašanja ima mogućnost osloboditi se od svih obveza koje su nastale do trenutka otvaranja postupka te tako spriječiti nastanak novih dugovanja.

2. Jednostavni postupak stečaja potrošača – inicira Fina

Jednostavni postupak stečaja potrošača inicira Fina tako da **poziva potrošača na očitovanje** o tome želi li provedbu jednostavnog postupka stečaja potrošača. Radi se o postupku koji se može provesti **nad imovinom potrošača** ako potrošač u Očevidniku redosljeda osnova za plaćanje, koji vodi Fina, na dan otvaranja jednostavnog postupka stečaja potrošača ima jednu ili više evidentiranih neizvršenih osnova za plaćanje u iznosu do 20.000 kuna s osnova glavnice i ako je **razdoblje blokade neprekinuto trajalo duže od tri godine**.

Jednostavni postupak stečaja potrošača **provodi se samo u odnosu na osnove za plaćanje evidentirane u Očevidniku** te se potrošač nakon zaključenja postupka **može osloboditi obveza** samo u odnosu na navedene osnove za plaćanje.

Kod jednostavnog postupka stečaja potrošača **nema razdoblja provjere ponašanja** te u slučaju otvaranja i istovremenog zaključenja postupka (kada potrošač nema nikakve imovine ili je ona manja od 10.000 kuna) **nema imenovanja povjerenika**, a ako potrošač ima imovinu vrijednosti veće od 10.000 kuna, dolazi do unovčavanja te imovine (uz napomenu da u jednostavnom postupku stečaja potrošača ne dolazi do prodaje i unovčavanja nekretnina), nakon čega će postupak biti zaključen, a potrošač oslobođen obveza koje su preostale po predmetnim osnovama za plaćanje.

Legalno vs. ilegalno zaduživanje

Kod zaduživanja odnosno ugovaranja kredita treba razlikovati:

- **zaduživanje kod pružatelja usluga** koji to rade na reguliranom tržištu i u skladu s propisima
- **zaduživanja na nereguliranom tržištu** gdje se izlažemo povećanom riziku i najčešće ne možemo ostvariti prava koja su uobičajena na reguliranim tržištima.

- Kako god, dugovi po kreditu ne smiju se vraćati posuđivanjem novca, pogotovo ne od kamatarara - napominje Kaselj.

Naplata potraživanja, ovrha i blokada

Jedna od opcija kako vjerovnici mogu **naplatiti potraživanja** je pokretanje **ovršnog postupka**. Riječ je o **prisilnoj naplati dugovanja** koju vjerovnici pokreću kada se za to ispune uvjeti:

- otplata kredita je neuredna
- nakon uzastopnih poziva plaćanja se ne izvršavaju
- postoji dospjelo dugovanje.

Kod pokretanja takvog postupka i u slučaju da **na računu nemamo dovoljno sredstava za izvršenje ovrhe**, naš račun za plaćanje se **blokira** te se sredstva koja se na njega uplaćuju raspoređuju na poseban račun za sredstva izuzeta od ovrhe, dok se dio naših primanja prisilno uplaćuje osobi koja je postupak i pokrenula. Riječ je postupku koji može:

- trajati onoliko vremena koliko smo bili neuredni u otplati kredita
- trajati do otplate kredita
- prekinuti kada podmirimo dospjelo dugovanje i vratimo se u redovnu otplatu
- značiti posljednji pokušaj vjerovnika da naplati svoje potraživanje prije odluke o otkazivanju kredita.

Ako dođe do **ovrhe ili blokade**, što nje nikakav bauk, treba otvoriti **zaštićeni račun** i nastojati postići dogovor s vjerovnikom oko otplate duga, uz otpis dijela duga (kamata).

No u slučaju kada potrošač dođe do problema da ne može više podmiriti svoja dugovanja, može doći i do **prisilnog postupka ovrhe** na novčanim sredstvima gdje je određen vjerovnik podnio osnovu za plaćanje na prisilnu naplatu pred Finom. Taj postupak, kako objašnjavaju iz Fine, može i ne mora rezultirati blokadom računa potrošača, a to ovisi o tome ima li potrošač dovoljno novca na računu za podmirenje duga.

Svaki potrošač može se besplatno u bilo kojoj poslovnici Fine informirati o postupku provedbe ovrhe na novčanim sredstvima, te pribaviti i specifikaciju naplata po osnovi za plaćanje ili pak izlist iz Očevidnika redosljeda osnova za plaćanje koji Fina vodi, a kako bi jednostavnije donio odluke o daljnjim koracima.

Također, potrošač se i za vrijeme provedbe ovrhe na novčanim sredstvima može pokušati **mirnim putem** u kontaktu sa svakim pojedinim vjerovnikom koji je podnio osnovu za plaćanje dogovoriti o načinu otplate duga, u kojem slučaju svakako vjerovnik može i opozvati podnesenu osnovu za plaćanje.

Potrošaču su također na raspolaganju i određena **pravna sredstva** iz čl. 210. [Ovršnog zakona](#), u slučaju da smatra da je protiv njega **pogrešno započet postupak prisilne naplate**. Tako po primitku obavijesti ili saznanju da je protiv njega zatražena izravna naplata tražbine na temelju isprave iz članka 209., Ovršenik može predložiti sudu da donese:

- rješenje kojim će naložiti Fini da **odgodi izdavanje naloga bankama** za prijenos zaplijenjenih sredstava
- rješenje kojim će pljenidba i prijenos **proglasiti nedopuštenim**

Sud je dužan odlučiti u roku od osam dana i, u slučaju da odluku usvoji, hitno je dostaviti Fini. Ako je prijenos novčanih sredstava izvršen, ovršenik u posebnoj parnici ostvaruje pravo povrata i naknadu štete.

U slučaju provedbe ovrhe na temelju rješenja o ovrsi na temelju ovršne isprave, ovršeniku su na raspolaganju pravna sredstva iz članka 206., tj. ovršenik može predložiti sudu da donese rješenje o odgodi, odnosno ukidanju rješenja o ovrsi ili o obustavi ovrhe. O prijedlogu za odgodu ovrhe podnesenom u roku za žalbu protiv rješenja o ovrsi sud će odlučiti u roku od osam dana i, ako se ona usvoji, dostaviti je Fini.

Važno je još jednom napomenuti da ovršenik može u slučaju provedbe ovrhe na njegovim novčanim sredstvima zatražiti u Fini otvaranje **zaštićenog računa** na koji će se isplaćivati zaštićena primanja, kako bi njima mogao slobodno raspolagati, dok će se preostali iznos uplaćen na redovni račun iskoristiti za podmirenje ovrhe. [Zaštićena primanja](#) propisana su odredbom članka 172. i odredbom članka 173. Ovršnog zakona te [posebnim propisom](#).

Otvaranje zaštićenog računa u Fini može zatražiti fizička osoba po čijim računima se provodi ovrha ako je korisnik zaštićenog primanja.

Ako se radi o zaštićenom primanju koje se isplaćuje poslovnom subjektu (fizička osoba koja obavlja registriranu gospodarsku djelatnost ili se bavi slobodnim zanimanjem odnosno pravna osoba), zaštićeni račun otvara se u poslovnoj banci u kojoj je redovni račun za poslovanje.

U slučaju da je na teret ovršenika evidentirana osnova za plaćanje, a ovršenik nije prethodno dostavio u Finu Obavijest kojom bi zaštitio primanje određenog uplatitelja pa su se zaštićena novčana sredstva na njegovom računu zaplijenila u cijelosti radi podmirenja tražbine, a još uvijek nisu prenesena na račun ovrhovoditelja, ovršenik može Fini dostaviti pisani zahtjev kojim traži da Fina naloži banci prijenos navedenih zaštićenih primanja na zaštićen račun.

Za kraj

Ulazak u bilo kakvo zaduženje, a pogotovo kreditno, treba biti zasnovano na temeljitoj pripremi i poznavanju vlastitog financijskog stanja. Prije svega, kako kažu iz Hrvatske udruge banaka (HUB), kad je riječ o kreditnim zaduženjima, najvažnije je kvalitetno se informirati o detaljima pojedinih kreditnih proizvoda, no isto tako bitno je da se i prije ugovaranja određenog bankarskog proizvoda, potrošači ponašaju odgovorno prema svojim financijama i obvezama. Jer potrošači koji troše samo onoliko koliko si mogu priuštiti te redovito plaćaju obveze unutar roka dospijeca imaju npr. veću mogućnost dobiti bolje uvjete za kredit i otplaćivati svoja dugovanja bez problema. Oni potrošači koji dobro upravljaju svojom financijskom situacijom također neće koristiti one bankarske proizvode s kojima nisu dobro upoznati i za koje ne znaju kako funkcioniraju da se ne bi doveli u financijski nepovoljan položaj. Isto tako je s bilo kojim drugim zaduženjima.

Hoćemo li se opet, nakon proživljene, većini građana i poslovnjaka, neugodne situacije, upustiti u neko neplanirano zaduživanje, a pogotovo kredit, ovisi o nama. No, kako ističe Kaselj, ako se vjerovnici uspiju izvući iz problema, ponovni ulazak u kreditiranje ovisi o namjeni i kreditnim mogućnostima i važno je imati na umu da se ne preporučuje korištenje potrošačkih kredita za kupovinu roba široke potrošnje i da ne treba kupovati ništa što nije prijeko potrebno.

Također, prijašnji kreditni odnosi mogu biti svojevrsno iskustvo s takvim poslovima, međutim, nisu ni na koji način pokazatelj koliko će novi kreditni odnos biti uspješan, kažu u HNB-u. Dio regulative, osobito regulative koja se odnosi na tržišta kapitala i tržišta osiguranja, potiče odnosno nalaže ulaganje u financijsko opismenjanje s obzirom na to da je jedan od osnovnih preduvjeta da donesemo ispravne odluke vezane uz financije činjenica da su nam poznati i svi aspekti takvog posla.

No, iz iskustva mnogih institucija i udruga koje se bave ovom tematikom, građani (a i poduzetnici) se javljaju tek kada su nepotrebnim dodatnim zaduživanjem doveli problem do nerješivosti te imaju mnogo vjerovnika. Osim banaka obično su tu i kartice, komunalije, telekomi.

Stoga, razmišljate, dobro planirajte i bit će sve super!

Izradu i objavljivanje serijala tekstova pod naslovom 'Kreditna omča – nikad jednostavnija, a nikad opasnija', autorice Jasmine Džanović, financijski je podržala Agencija za elektroničke medije kroz projekt Poticanja novinarske izvrsnosti za 2022. godinu.

*U tekstu su izneseni osobni stavovi i savjeti autora koji se ne mogu ni pod kojim uvjetima smatrati službenim stavovima Savjeti.hr-a. Savjeti.hr ne preuzima odgovornost za sadržaj ovog teksta.

Ako želite još zanimljivih poslovnih i životnih savjeta, **prijavite se** na naš dvomjesečni [newsletter](#).

*U tekstu su izneseni osobni stavovi i savjeti autora koji se ne mogu ni pod kojim uvjetima smatrati službenim stavovima Savjeti.hr-a. Savjeti.hr ne preuzima odgovornost za sadržaj ovog teksta.